

תקיעת שופר

מסורת הש"ס

[illegible]

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

לד.

עין משפט נר מצוה

גו א טוש"ע א"ח ס"י
מקפץ סעיף א'
נח ב מ"י פ"ג מהל'
שופר הל' ב טוש"ע
א"ח ס"י מקל סעיף ב':

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואידך דרב מתנא
מדשני קרא דביצוריה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ח"ק אי לאו
גזירה שוה ב' כלומר
מעצמו. ע"פ סוטה דף לא
ע"פ רש"י ד"ה לא מקשינן
ועי':

לעני רש"י

קומפליינר"א
[קומפליינר"א].
קולות עצובים.
רביעדי"ר. ליליל
(צילילים קצרים).

רבינו חננאל

ולא נחבר הרב דכרי
אחר מהן, והיו כל ישראל
כולן עושין זה וזה, דבריו
להו דרוריהו תרועה היא.
והנה העם לעשות תש"ת
תרי"ת תש"ת שלש פעמים.
וב' ר' אבדו ומצא עיירות
תוקעין תש"ת ואחרים
[היו תוקעין תרי"ת], ואע"פ
שגם שלשה שברים תרועה
היא, ואחרים היו תוקעין
תש"ת, ודומה שמשום
ספק השו"ך, שהיו
אומרים אם תרועה הוא
האמת, הרי הפסיק בין
התש"ת והשני, תר"ת
והתש"ת, ותיקן שיהו
עושין תש"ת תש"ת
תש"ת, וכן תר"ת תש"ת
תר"ת, וכן תש"ת תש"ת
תש"ת, ואמר איזה מהן
דאי עשינוהו בלי תוספת
בניהן ואע"פ שכולם
תרועה הם, השלים ביניהם
שיהו הכל נהגין מנהג
אחד ולא תיראה חלוקה,
ואמר להן מכל מקום
נמצאו תקיעות זו אחד
וזו בלי תוספת ביניהם,
ולפיכך נהגו הכל כמנהג
הזה לתקוע מיושב כמו
שתיקן ר' אבהו, ועליהן
מבין התוקע ברכת
התקיעה, ואע"פ שאינו
על סדר הברכות, וצבור
צריכין לתקוע על סדר
הברכות, יהיו ברכות אינן
מעכבות אותן התקיעות.
ומפני שכבר יצאו
הציבור יד חובה, לפיכך
נהגו לתקוע במלכות
תש"ת, בברכות תר"ת
ובשפירות תש"ת, להודיע
שהכל אחד הן, והכל
יצאו ידי חובה ולא
נשאר בדבר ספק, והא
דאמר ר' יוחנן שמע

תלמוד לומר ופקעם. והדר תרועה: שאין ס"ל שנים. שכבר אמר
ותקעם תרועה ונסע מחנה פלוני כי הדר אמר ותקעם תרועה
ונסע מחנה פלוני פשיטא דשנית היא: **הא תקיעה שניה לה.** והכי
קאמר ותקעם תקיעה שנית לתרועה: **ה"ג** ושלש תרועות נאמרו
בר"ה שצמון זכרון תרועה והעברת
שופר תרועה יום תרועה יהיה לכם
ושתי תקיעות לכל אחת ואחת מצינו
למדן לר"ה שלש תרועות ושש
תקיעות שמים מדברי מורה ואחת
מדברי סופרים והעברת שופר תרועה
שצמון זכרון תרועה מד"מ יום
תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא צא
רבי שמואל בר נחמני אומר אחת
מד"מ ושמים מד"מ והעברת שופר
תרועה מד"מ שצמון זכרון תרועה
הוא יום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא
צא מאי לתלמודו הוא צא וכו':
שמים מד"מ. מרי קראי לרוש למניינא
דקמתי ואזיל והעברת שופר תרועה
שצמון זכרון תרועה מד"מ כלומר
מכאן נלמוד שמים יום תרועה יהיה
לכם לא תדרשין למניינא שהרי
לתלמודו הוא צא מופנה לג"ש שדרש
תרועה תרועה לג"ש אלא סופרים
אמרו כדי להשוות מלכותי וזכרונות
ושופרות לתקיעותיהן: **רבי שמואל**
בר נחמני אומר כו' מאי לתלמודו הוא
צא. בשלמא חד לג"ש אידך למאי:
לא משמע ליה. למדרש מנייה פשוטה
לפניה: **וידך העברתו.** למעוטי
הפכו ותקע צו כדלמנן (לעיל דף כו):
ניעצרים ציד. ואי לאו דלדר כתביה
לא הוה משמע מעבירו לשון תקיעה:
מספקא ליה. ועבר תרזויהו: **ודלמא**
גנוחי הוא. ואין לך לעשות תרועות
יצבות וקא מפסקא תרועה צין
שצרים לפשוטה שלחמיה: **ודלמא**
ילולי פיה. ואין לנו שצרים וקא
מפסקי שצרים דקשר"ק דר' אצבו
צין תקיעה ראשונה לתרועה ואין
כאן פשוטה לפניה: **ברישא גנוחי גנת.**
גניחות ארוכות קומפליינר"א צלע"ז:
והדר מיליל. רציד"ר צלע"ז:
משע

שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן אחת מד"מ ושמים מדברי סופרים והעברת שופר תרועה מד"מ שבתון
זכרון תרועה ויום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא מאי לתלמודו הוא בא מיבעי *ביום ולא בלילה
ואידך ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה מביום הכפורים אי * (ביום) הכפורים יליף נגמור נמי מיניה
לפשוטה לפניה ופשוטה לאחריה והעברת תעבירו לא משמע להו אלא מאי דרשי בהו והעברת כדרב מתנא
דאמר **ר'ב מתנא והעברת דרך העברתו תעבירו דקאמר רחמנא נעבריה ביד ואידך דרב מתנא מודשני**
בדיבוריה תעבירו ביד לא מצית אמרת דגמר עברה עברה ממושה כתיב הכא והעברת שופר
תרועה וכתביה התם **ו'יצו משה ויעבירו קול במחנה מה להלן בקול אף**
כאן בקול ולהאי תנא דמייתי לה ממדבר אי מה להלן חצוצרות אף כאן
חצוצרות ת"ל * תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו * אי זהו חג שהחדש
מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה וקאמר רחמנא שופר באתקין רבי אבהו
בסרי תקיעה שלשה שברים תרועה תקיעה מה נפשך אי ילולי יליל לעביר
תקיעה תרועה ותקיעה ואי גנוחי גנח ילולי לעביר תקיעה שלשה שברים
ותקיעה מספקא ליה אי גנוחי גנח אי ילולי יליל מתקין לה רב עזירא ודלמא ילולי הוה וקא מפסיק
שלשה שברים בין תרועה לתקיעה דהדר עביר תקיעה תרועה ותקיעה מתקין לה רבינא
ודלמא גנוחי הוה וקא מפסקא תרועה בין שברים לתקיעה דהדר עביר תש"ת אלא רבי אבהו
מאי אתקין אי גנוחי גנח הא עבדיה אי ילולי יליל הא עבדיה מספקא ליה דלמא גנח ויליל אי הכי
ליעבר נמי איפכא תקיעה תרועה שלשה שברים ותקיעה דלמא יליל וגנח סתמא דמילתא כי מתרע
באיניש מילתא ברישא גנח והדר יליל: תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים: אמר רבי יוחנן שמע
אתשע

א' שאין תלמוד לומר בחדש השביעי. דהא כתב לן כנמה מקומות
דיום הכפורים בחדש השביעי הוא והכא יו"כ כתיב: **והעצרה.**
פשוטה משמע העברת קול אחד: **ציו"כ סעצירו.** הרי העברה
תחילה וסוף ותרועה כתיבא צינתיס: **ומנין שלש שלש שלש.** מנין
דהנך פשוטה לפניה ולאחריה ותרועה
באלמנע עבדינן תלמא זימני למלכות
חדא ולזכרונות חדא ולשופרות
חדא: **ס"ל.** תרועה תלמא זימני
לכל אחת פשוטה לפניה ופשוטה
לאחריה: **ומנין ליתן את האמור של**
זה בזה כו'. לפי שלש תרועות
הללו לא נאמרו במקום אחד שהמים
נאמרו בראש השנה והאמת ציבול
מנין ליתן האמורות בראש השנה
ציבול וליתן האמורה ציבול בר"ה
סיהו כאן וכאן שלש: **שביעי שביעי**
לג"ש. נאמר בר"ה בחדש השביעי
ולאמר ציבול והעברת שופר תרועה
בחדש השביעי: **וסנא מעיקרא אייתי**
צדיקשא. ללמוד זה מזה מניין
שצופר ופשוטה לפניה ולאחריה
גמר ר"ה מיוכל צדיקשא דאין ת"ל
בחדש השביעי אלא להקיש כל
תרועות של חדש השביעי סיהו שוות:
ולסוף גמר בג"ש. ליתן האמור של
זה בזה הא נמי מימי צדיקשא דאי
דכתיבין סיהו שמים בר"ה ואחת
ציבול אין תרועות של חדש השביעי
שוות: **ה"ק אי לאו ג"ש.** אי לא
נאמרה ג"ש זו למשה מסיני לדונה
ייתי מציא הכל צדיקשא * כלומר
מעמנו: **והאי סנא מייתי לה ממדבר.**
שמה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה:
תקיעה בפני עממה כו'. דלא תימא
חדא היא והכי קאמר היו תוקעין
תרועה אלא ה"ק ותקעם תקיעה
ואחריה הריעו תרועה: או אינו
אלא. אחת היא והכי קאמר היו
תוקעין תרועה: **כשהוא אומר**
ספקו ולא סריעו. מכלל דמסקות
תתקעו ותריעו קאמר ותרועה
לא קרי לה תקיעה הרי על
כרחך תקיעה בפני עממה כו':

שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן אחת מד"מ ושמים מדברי סופרים והעברת שופר תרועה מד"מ שבתון
זכרון תרועה ויום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא מאי לתלמודו הוא בא מיבעי *ביום ולא בלילה
ואידך ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה מביום הכפורים אי * (ביום) הכפורים יליף נגמור נמי מיניה
לפשוטה לפניה ופשוטה לאחריה והעברת תעבירו לא משמע להו אלא מאי דרשי בהו והעברת כדרב מתנא
דאמר **ר'ב מתנא והעברת דרך העברתו תעבירו דקאמר רחמנא נעבריה ביד ואידך דרב מתנא מודשני**
בדיבוריה תעבירו ביד לא מצית אמרת דגמר עברה עברה ממושה כתיב הכא והעברת שופר
תרועה וכתביה התם **ו'יצו משה ויעבירו קול במחנה מה להלן בקול אף**
כאן בקול ולהאי תנא דמייתי לה ממדבר אי מה להלן חצוצרות אף כאן
חצוצרות ת"ל * תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו * אי זהו חג שהחדש
מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה וקאמר רחמנא שופר באתקין רבי אבהו
בסרי תקיעה שלשה שברים תרועה תקיעה מה נפשך אי ילולי יליל לעביר
תקיעה תרועה ותקיעה ואי גנוחי גנח ילולי לעביר תקיעה שלשה שברים
ותקיעה מספקא ליה אי גנוחי גנח אי ילולי יליל מתקין לה רב עזירא ודלמא ילולי הוה וקא מפסיק
שלשה שברים בין תרועה לתקיעה דהדר עביר תקיעה תרועה ותקיעה מתקין לה רבינא
ודלמא גנוחי הוה וקא מפסקא תרועה בין שברים לתקיעה דהדר עביר תש"ת אלא רבי אבהו
מאי אתקין אי גנוחי גנח הא עבדיה אי ילולי יליל הא עבדיה מספקא ליה דלמא גנח ויליל אי הכי
ליעבר נמי איפכא תקיעה תרועה שלשה שברים ותקיעה דלמא יליל וגנח סתמא דמילתא כי מתרע
באיניש מילתא ברישא גנח והדר יליל: תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים: אמר רבי יוחנן שמע
אתשע

(א) צ"מ סא. סהדרי
מנא. (ב) וסוטה ג'
(ג) וצ"ל מצינן. (ד) וצ"ל
למנא. (ה) וצ"ל מ.
(ו) ומכאן ידך עוד לעמי
לג. (ז) וצ"ל שייך לנאס,
(ח) כס"א טספ. ולאחריה,

תורה אור השלם

- והעברת שופר
תרועה בחדש השביעי
עשור לחדש ביום
הבפדים תעבירו שופר
בכל ארצכם:
ויקרא כה ט
2. דבר אל בני ישראל
לאמר בחדש השביעי
באחד לחדש יהיה לכם
שבתון זכרון תרועה
מקרא קדש:
ויקרא כג כד
3. ובהשכב השביעי
באחד לחדש מקרא
קדש יהיה לכם כל
מלאכת עבדה לא
תעשו יום תרועה יהיה
לכם:
במדבר כט א
4. ותקעתם תרועה
ונקעו המנוחות התינים
קדמו:
במדבר י א
5. ובהקול את הקהל
תתקע ולא תרוע:
במדבר י ז
6. ותקעתם תרועה
שנית ונקעו המנוחות
התינים תתקע תרועה
ותקעו למסעיהם:
במדבר י ו
7. ויצו משה ויעבירו
קול במחנה לאמר איש
ראשו אל יקעו עוד
מלאכה לתרומות תרועה
ויקרא הקם מקראי:
שמות לו ו
8. תקעו בחדש שופר
בכסה ליום חגנו:
התלים פא ד

מוסף רש"י

אז אינו ראש תקיעה
ותרועה אחת היא.
מנה אחת כן ומלח משכ
לה (וסוטה ג').
תרועה ותקיעה. כלומר
אחד תרועה ותקיעה (שם).
דרך העברתו. כדן
שהלל מעבירו בראש
בצמח ממים (לעיל כו).
שהחדש מתכסה בו.
לחמקים. כגון שמרים לגני
מערב וערבים לגני מות,
לפי שנקטה היא סמוך
לחמדים (לעיל ח).
שהלנה אינה נראית צליל
לכל העולם דכתיב חש
בכסה (סנהדרין יא).
שהלנה מתכסה בו שאינה
נראית לכל אדם אלא
שמרים ליושני מות
וערבים ליושני מערב.
דלמא (לעיל ב). עשרים
וארבע שעות מתקין
סוהא (ביצה טו). הוי
אומר זה ר"ה. שגם
בחדש חשד, אצל שאר גוים
באלמנע החדש הם (סנהדרין
שם) דלא שאר יו"ט כד
מתנא הלנה כמקל
ונראית לכל מקום (ביצה
שם). בכסה ליום חגנו,
בחדש קל, משך כחמס
הלנה שופר סתמא
מתכסה ביום חגנו (שם).

רמב"ם הלכות שופר פרק ג'

א כמה תקיעות חייב אדם לשמע בראש השנה. תשע תקיעות. לפי שנאמר תרועה ביובל ובראש השנה שלש פעמים. וכל תרועה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה. ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חדש השביעי אחד הן. בין בראש השנה בין ביום הכפורים של יובל תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהן. תקיעה ותרועה ותקיעה. ותקיעה ותרועה ותקיעה. ותקיעה ותרועה ותקיעה: **ב** תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו בה ספק לפי ארץ השנים ורב הגלות ואין אנו יודעין היאך היא. אם היא היללה שמיללין הנשים ביניהן בעת שמלבבין. או האנחה כדרך שיאנח האדם פעם אחר פעם כשידאג לבו מדבר גדול. או שניהם כאחד האנחה והיללה שדרכה לבוא אחריה הן הנקראין תרועה. שכן דרך הדואג מתאנח תחלה ואחר כך מילל. לכן אנו עושין הכל:

ג היללה היא שאנו קוראין תרועה. והאנחה זו אחר זו היא שאנו קוראין אותה שלשה שבירים. נמצא סדר התקיעות כך הוא. מברך ותוקע תקיעה ואחריה שלשה שבירים ואחריה תרועה ואחריה תקיעה. וחוזר כסדר זה שלש פעמים. ותוקע תקיעה ואחריה שלשה שבירים ואחריה תקיעה וחוזר כסדר הזה שלש פעמים. ותוקע תקיעה ואחריה תרועה ואחריה תקיעה וחוזר כסדר זה שלש פעמים. נמצא מנין התקיעות שלשים כדי להסתלק מן הספק:

שולחן ערוך אורח חיים תק"צ

סדר הראוי לתקיעת שופר

א כמה תקיעות חייב אדם לשמוע בראש השנה תשע לפי שנאמר תרועה ביובל ובר"ה ג"פ וכל תרועה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חודש השביעי אחד הן בין בר"ה בין ביום"כ של יובל תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהם תר"ת תר"ת תר"ת:

ב תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו אם היא היללה שאנו קורים תרועה או אם היא מה שאנו קורים שבירים או אם הם שניהם יחד לפיכך כדי לצאת ידי ספק צריך לתקוע תשר"ת ג"פ ותש"ת ג"פ ותר"ת ג"פ:

ג י"א ששיעור תקיע' כתרוע' ושיעור תרוע' כשלשה יבבות דהיינו ג' כוחות בעלמא כל שהוא והם נקראין טרומיטין ולפי"ז צריך ליזהר שלא יאריך בשבר כשלשה טרומיטין שאם כן יצא מכלל שבר ונעשה תקיעה ויש אומרים דאין לחוש אם האריך בשברים קצת ובלבד שלא יאריך יותר מדאי וכן נוהגין (מרדכי והג"א פי"ט) וצריך להאריך בתקיעה של תשר"ת יותר מבשל תש"ת ובשל תש"ת יותר מבשל תר"ת ומיהו אם מאריך הרבה בכל תקיעה אין לחוש שאין לה שיעור למעלה וכן בתרועה יכול להאריך בה כמו שירצה וכן אם מוסיף על ג' שברים ועושה ד' או ה' אין לחוש וי"א ששיעור יבבא ג' טרומיטין ושיעור תרוע' כשלשה יבבות שהם ט' טרומיטין ושיעור תקיע' גם כן ט' טרומיטין כתרועה ולפי זה אין לחוש אם האריך קצת בשברים וצריך להאריך בתקיע' של תשר"ת כשיעור י"ב טרומיטין ומי שלא האריך בתקיעה כשיעור הזה והאריך בשברים לא קיים המצוה לא כמר ולא כמר:

ד ג' שברים צריך לעשותם בנשימה אחת אבל ג' שברים ותרועה דתשר"ת י"א שאינו צריך לעשותם בנשימה אחת והוא שלא ישהא בהפסקה יותר מכדי נשימה וי"א שצריך לעשותם בנשימה אחת וירא שמים יצא ידי כולם ובתקיעו' דמיושב יעשה בנשימה אחת ובתקיעו' דמעומד יעשה בב' נשימו': הגה והמנהג הפשוט לעשות הכל בב' נשימות ואין לשנות:

שולחן ערוך אורח חיים תקצ"ג

אם הברכו' ותקיעו' מעכבו' זו את זו

ב וכן תקיעו' מעכבו' זו את זו והני מילי שאינו יודע אלא מקצת הסימן שלא יעשה אותו מקצת שיודע אבל תשר"ת תש"ת תר"ת אין מעכבין זה את זה ואם ידע לעשו' אחד מהם או שנים עושה: הגה אבל הברכות אין מעכבין התקיעות וכן התקיעות אינן מעכבין הברכות ואיזה מהם שיודע יעשה (טור) וכן סדר אינו מעכב (ר"ן סוף ר"ה) ואם התפלל קודם שתקע יצא:

שולחן ערוך אורח חיים תקפ"ו

דיני שופר של ראש השנה

ה המודר הנאה משופר אדם אחר תוקע בו וזה יוצא י"ח אבל אם אמר קונם לתקיעתו עלי אסור לתקוע בו אפ"ל תקיעה של מצוה: